

Katoliški GLAS

Uredništvo in uprava:
Gorica, Riva Piazzutta št. 18
Poštno ček. račun: št. 24-12410

Cena: Posamezna št. L 25
Naročnina: Mesečna L 110
Za inozemstvo: Mesečno L 190

Leto IV. - Štev. 38

Gorica - 18. septembra 1952 - Trst

Izhaja vsak četrtek

Svobodno delavstvo je odbilo Tita

V preteklem mesecu juliju je zborovala v Berlinu Mednarodna delavska zveza, v kateri so vključene vse svobodne delavske organizacije sveta. Ob tej priliki so postavili predlog, da bi sprejeli v zvezo tudi jugoslovanske delavske organizacije. Toda izvršni odbor Mednarodne zveze svobodnih sindikatov je predlog odbil in tako odklonil sprejem jugoslovanskih delavskih organizacij v svojo zvezo. Razlog za to je navedel glavni tajnik organizacije J. H. Oldenbrock, Nizozemec po rodu. V svojem poročilu o jugoslovanskih delavskih organizacijah pravi Oldenbrock, da sta jugoslovanska vlada in delavsko združenje napravljena po vzorcih iz Sovjetske zveze; da po njegovem mnenju prelom med Jugoslavijo in Moskvo nima trajnega značaja. Dalje trdi omenjeno poročilo, da bi bil sprejem jugoslovanskih delavskih organizacij v Mednarodno delavsko organizacijo proti pravilom zveze same, ki zavzemajo enako odločno odklonilno stališče proti vsaki obliki totalitarnega režima, pa naj bo ta v Španiji ali Sovjetski zvezi ali kje drugje.

New York Times je z ozirom na zgornjo odklonitev zapisal med drugimi naslednje:

»Veslimo se, da je Mednarodna zveza svobodnih delavskih združenj zaprla Jugoslovanski zvezi pot med svoje člane. Ta odlok je zelo značilen, ker je potegnil jasno črto med vojaško pomočjo Jugoslaviji v njeni borbi proti moskovskemu nasilju in med sprejemom totalitarnih delavskih združenj v tovarišijo demokratičnih delavskih organizacij. Mednarodna zveza svobodnih delavskih združenj je bila ustanovljena pred dvema leti od zapadnih delavskih združenj proti Svetovni zvezi delavskih združenj, v kateri gospodujejo komunisti. Kot protitotalitarna organizacija bi se Mednarodna zveza samo osramotila, če bi dala poguma tistim, ki so pod lažnivo krinko »edinstva med delavskimi gibanji« zadnje čase govorili o tesnejših odnosih z delavsko zvezo, ki jo kontrolira Tito.

Titovi delavski zagovorniki skušajo sedaj razložiti, zakaj sodelujejo jugoslovanska delavska združenja z vlado, da n. pr. preprečijo delavske

stavke. S tem nas spominjajo na enake trditve zastopnikov tako imenovanih sovjetskih delavskih združenj. Eni in drugi stojijo na stališču, da so njihove vlade »vlade delavcev« in da morajo delavska združenja po kapitalističnih deželah voditi boj zoper protidelavske vlade, dočim ni temu tako tam, kjer vladajo »vlade delavcev«, to je v »ljudskih demokracijah.« Na ta očitek odgovarja Mednarodna zveza svobodnih delavskih združenj, da delavska gibanja v svobodnih državah niso nikoli podpirala ukrepov, ki bi bili nasprotni z osnovnimi načeli človeških pravic in s svobodo delavskih organizacij, kot se je že večkrat dogajalo, da so delale delavske organizacije v državah z ljudskimi demokracijami.

Zato pa, zaključuje ameriški dnevnik, dokler bodo Tito in njegovi pristaši razglašali, da so boljši komunisti od pristašev Stalina, tako dolgo bodo verjetno imeli taborišča prisilnega dela in bodo omejevali ljudstvu svobodo govora, zborovanja in združevanja. Dokler trajajo takšne razmere, ne more nobena organizacija, bratovska, socialna ali gospodarska, sprejeti javnega sodelovanja z organizacijami, ki naj bi bile v Jugoslaviji to, kar so naše pri nas.

K jasnim besedam obsodbe, ki jih je izreklo zapadno svobodoljubno delavstvo nad delavskimi organizacijami jugoslovanskega komunističnega režima, in k razlagi ameriškega časopisa, nimamo kaj pripomniti. Jugoslovanski delavec je suženj svoje vlade, katera izvršuje svojo kontrolo nad njim ravno s pomočjo delavskih organizacij. Te niso v prilog delavcu, da ščitijo njegove interese, temveč so v prilog režimu, ki z njih pomočjo obvlada delavce laže nego s samo UDBO. Zato je omenjeni sklep Mednarodne zveze svobodnih delavskih združenj pravičen in na mestu. Delavcem v zapadnem svetu, kjer imajo še vedno možnost, da se lahko vsestransko informirajo, pa naj bo v svarilo, da komunistične delavske organizacije niso za zaščito svobode in koristi delavcev, temveč le orodje vsemogočne partije za kontrolo nad delavci.

(Povzeto po »Pregledu« z dne 15. avgusta 1952).

Združena Evropa se poraja na važnih konferencah

Ves pretekli teden je bila politična pozornost posvečena važnim zborovanjem, ki so se vršila v Luksemburgu in v Strassburgu. V Luksemburgu so se zbrali v ponedeljek 8. septembra zunanji ministri in gospodarski ministri šestih držav, ki tvorijo našim čitateljem znano evropsko skupnost za jeklo in premog. Svet ministrov jeklarske in premogovne skupnosti je drugi važni organ te izredno pomembne evropske gospodarske federacije, ki jo tvori zaenkrat le šest držav in sicer Francija, Nemčija, Italija, Belgija, Holandska in Luksemburg. Gre za glavno gospodarsko osnovo 150 milijonov ljudi, ki razpolagajo z veliko proizvodnjo jekla in premoga. Poleg industrijske skupnosti se tudi že misli na ustanovitev tako imenovanega »zelenega poola«, to je agrarne evropske skupnosti. Od meseca junija dalje že živahno dela »najvišja oblast« jeklarsko-premogovnega Schumanovega poola pod vodstvom izredno aktivnega in spo-

sobnega gospodarskega organizatorja Francoza Monneta, ki je njen predsednik. Svet ministrov je odobrila pravilnik in postopek te oblasti. Predsednik organizacijskega sveta poola je bil to pot zapadno nemški zunanji minister, kancler Adenauer, ki je skupno z Monnetom v svojih govorih napovedal novo, svetlejšo dobo Združene Evrope. Omeniti moramo namreč, da je sestanek ministrov jeklarskega in premogovnega Schumanovega plana že junija meseca poveril parlamentu te gospodarske organizacije, ki je sestavljen iz 78 članov, med drugim tudi politično nalogo, da pripravi ustavo za politično evropsko federacijo. Kakor vsak organizem, stremi tudi jeklarska in premogovna skupnost, da se razširi še na druge države, zlasti na skandinavsko in Anglijo, ki zaenkrat še ni pristopila k poolu, pač pa je imenovala pri njem svojo diplomatsko misijo kot tudi Amerika. Parlament Schumanovega poola je zboroval od pre-

tekle srede dalje v Strassburgu. Parlament poola je izvolil na svojem zborovanju svoje skupščinsko vodstvo. Za predsednika skupščine je bil izvoljen Belgijec socialist Spaak, poleg njega je bilo v vodstvo izvoljenih še pet podpredsednikov; parlament je dvignil tudi število svojih članov od 78 na 87, po tri Francoze, Nemce in Italijane več. Marca meseca bo ta skupščina znova zborovala in razpravljala o politični federativni ustavi »Male Evrope«, kakor danes imenujejo ta novi mednarodni organizem. Zborovanj v Luksemburgu in v Strassburgu se je s svojimi ministri in poslanci parlamenta udeležil tudi italijanski ministrski predsednik De Gasperi, kateremu pripisujejo važno vlogo v tem mednarodnem sklopu. Tudi to pot se je De Gasperi izkazal v tujini za vnetega Evropejca in je založil ves svoj vpliv pri Schumanu in Adenauerju za to, da bi se čimprej rešilo sarsko vprašanje. To vprašanje je bilo na dnevnem redu tudi na zborovanju ministrov poola junija meseca in tedaj je bila izražena potreba na predlog De Gasperija, da

bi se to vprašanje rešilo do 15. septembra, kar se na žalost ni zgodilo; pač pa se je že mnogo ovir odstranilo, ki so bile na poti končnemu sporazumu med Francozi in Nemci glede evropeizacije Posarja. Dogodki v Jugoslaviji so prisilili De Gasperija, da je moral pretrgati svoj molk o odnosih Italije do Jugoslavije in o tržaškem vprašanju. Na splošno so italijanski politični krogi pričakovali, da bo De Gasperi vsaj nekoliko odkril svoje karte o Trstu na zborovanju v Predazzu na južnem Tirolskem, ki se je vršilo v nedeljo 31. avgusta. To se pa ni zgodilo; v svojem govoru na tem zborovanju je De Gasperi omenil Trst le s par besedami, češ »mi smo rešili dušo Trsta«. Hudomušni Italijani so v tisku postavili vprašanje, kam pa je šlo truplo? Tik pred odhodom iz Strassburga na kratak odih v Švico, kjer se je sestal z ministrom Seelbo, je De Gasperi odgovorjal Titu in viceadmiralu Jerkoviču na njihove izjave ob priliki proslavljanja 10. obletnice ustanovitve jugoslovanske mornarice.

nega sveta, potem bi bila modra rešitev celotnega mednarodnega političnega problema, ki navezuje Jugoslavijo in Zapad v skupno usodnost, dokaj možna. Tedaj bi tudi prav razumeli celotno politiko Jugoslavije, Grčije ter Turčije. Saj so Grki in jugoslovanski narodi doživljali vojne strahote po krivdi fašistične zavojevalne in okupatorske Italije. Zato ni čudno, če vznemirjajo tudi danes vse dobro misleče in miroljubne ljudi zahteve novofašističnih in iredentističnih tržaških in italijanskih političnih krogov po tuji zemlji. Če bi De Gasperi imel pred očmi to veliko krivdo Italije, bi mogel razumeti tudi marsikatero radikalno izjavo odgovornih voditeljev drugih narodov, s katerimi se bo končno moral vendar pogajati tudi o tržaškem problemu. Kaj sta napisala odnosno govorila Tito in Jerkovič? Tito je napisal ob priliki obletnice jugoslovanske mornarice članek, ki je razburil De Gasperijevo kri, ker je izjavil, da ne bodo jugoslovanski narodi posegli po tujih ozemljih, svoje bodo pa branili. To bi si morali zapomniti tisti, na nasprotni obali, ki imajo določene zavojevalne načrte proti Jugoslaviji. Jerkovič pa je branil potrebo Jugoslavije po močni mornarici proti morebitnemu napadalu iz Vzhoda in Zapada, ter je poudaril interesno skupnost Rusije in Italije, vsaj kolikor se tiče ogrožanja Jugoslavije. De Gasperi pa je Tito zavrnil, češ da se »državniki Italije skupno z državniki drugih evropskih držav trudijo, da zajamčijo mir in da najdejo ugodne rešitve za nesporazume, ki še obstajajo.« Nesporazum vlada zaradi Trsta, toda ta nesporazum zahteva razumske razlage mirovne pogodbe in solidarnosti onih, ki nosijo odgovornost, da se izvrši, je med drugim poudaril De Gasperi. Mi se z izjavo De Gasperija strinjamo, če je tako mišljena, da se mirovna pogodba izvrši tako, da bo zajamčena neodvisnost in samostojnost STO. Toda takemu tolačenju De Gasperijeve izjave se protivi njegova dejanska politika, ki gre za tem, da s pomočjo atlantskih zaveznikov docela uniči pariško mirovno pogodbo in se pri tem poslužuje nesrečne in nespametne tristranske izjave z dne 20. marca 1948. Največji italijanski duhovi so svojemu narodu večkrat predočevali narodne katastrofe, ki so nujna posledica politične dvoreznosti italijanske politike. Čudimo se De Gasperiju, da je tako velik Evropejec v tujem svetu in tako ozek nacionalist v domači politiki. Želimo, da De Gasperi uvidi svojo zmoto in da reši »saarsko vprašanje Italije«, kakor so Francozi označili tržaški problem iz mednarodnega vidika tako, kot je svetovla Adenauerju in Schumanu, da rešita svoje saarsko vprašanje. Mirovna pogodba Trsta naj vstopi v svojo polno veljavo.

Pričkanje zaradi Trsta postaja vedno bolj vroče

Kaj pravi Italija

Od znane londonske konference dalje je v Italiji problem Trsta trajno v ospredju vsega političnega zanimanja. Če človek zasleduje italijanski tisk, bi mislil, da tisk in italijanske politične kroge drugo sploh ne zanima. Zlasti je razburkal italijanske šovinistične in nacionalistične kroge najprej plodoviti obisk avstrijskega zunanjega ministra Gruberja v Beogradu in na Brionih; nato obisk velike parlamentarne in časninarske grške delegacije; za tem obisk carigradskega župana in velike časninarske turške delegacije; po glavi jih je udaril zlasti obisk vojnega ameriškega ministra Paceja in njegova svečana obljuba, da bo Amerika opremila jugoslovansko armado z vsem potrebnim najmodernejšim orožjem; nekač upanja jim je zbudil obisk veleposlanikov Amerike, Anglije in Francije na Brionih, ker so pričakovali, da bodo končno pritisnili Jugoslavijo ob zid in jo postavili pred izbiro: ali se vdaš in priznaš italijanske zahteve, ali pa ti odrečemo vsako pomoč! Ko so pa spoznali, da se to vendar ni zgodilo in da bo Jugoslavija dobila vključno temu 99 milijonov dolarjev od Amerike, Anglije in Francije, tedaj je bil zopet ogenj v strehi. Za tem je sledilo večtedensko potovanje velike jugoslovanske parlamentarne delegacije po Grčiji; ob tej priliki se je pokazalo veliko ter prisrčno prijateljstvo, ki je vedno vladalo med jugoslovanskimi narodi in Grki. Pred par dnevi je obiskalo jugoslovanske meje pred Splitom in drugod šest ameriških vojnih ladij pod poveljstvom viceadmirala Cassadya, katerega so sprejeli Tito in jugoslovanski viceadmiral Jerkovič ter splitski župan. Tito in Cassady sta izmenjala na svečani večerji značilno zdravice, v katerih sta poudarila vojno prijateljstvo in občutke spoštovanja, ki duhovno povezujejo ameriški narod z jugoslovanskimi narodi. Največje razburjenje pa je zavladalo v italijanskem tisku, odkar sta Anglija in Jugoslavija objavili, da bo zunanji minister Eden uradno obiskal Jugoslavijo od 17. do 23. septembra in nato Dunaj. Kako je ta vest docela zmešala glave političnih krogov in organov javnega mnenja, vidimo najbolj v mi-

lanskem »Corriere della Sera«, ki je priobčil dne 31. avgusta za vso italijansko mentaliteto značilen uvodnik pod naslovom »La Serie Nera«. Albertini, ki je več let kot glavni urednik bdel nad moralnim ugledom tega svoj časa najboljšega italijanskega lista, bi se v grobu obrnil, če bi moral čitati ta neokusen, krivičen in politično neumen uvodnik, ki ga je napisal Cesare Merzagora. Moramo citirati vsaj nekaj tega članka, da spoznamo še bolj duh italijanskega časnikaštva in italijanske politike. »Vest, da hoče Anglija nuditi svojo pomoč, da se uredi tržaško vprašanje in da bo gospod Eden pretrgal svoj medeni mesec, da obišče Brione, je napravila na italijanske politične kroge precejšen vtis, ne zaradi strahu, da bi bil nam nenaklonjen, ker to spada že v politično preteklost (Eden je bil največji nasprotnik Mussolinija), marveč zaradi tega, ker je imel Foreign Office (angleško zunanje ministrstvo) v zadnjih letih malo srečno roko v mnogih mednarodnih sporih.« Nato člankar zelo neokusno našteva razne nesreče in težkoče, ki jih Anglija doživlja po svetovni vojni.

Kaj pravi Jugoslavija

Italijanski politični krogi bi morali pri reševanju mednarodnih problemov, ki so danes na dnevnem redu in med katere spada tudi modra rešitev tržaškega vprašanja in uspešna obramba jugovzhodne Evrope po Jugoslaviji, Turčiji in Grčiji, ki je v interesu svetovnega miru in Italije same, vedeti, da je bila imperialistična, fašistična Italija prva in glavna povzročiteljica druge svetovne vojne in da je vsled tega njena velika krivda, če doživljajo danes Anglija in drugi narodi tako krčevito in najbolj tragično dobo celotne človeške zgodovine. Ludendorff, šef nemškega glavnega vojnega štaba v prvi svetovni vojni, je srečno prepeljal v oklopnih vozovih Lenina in druge komunistične voditelje v Rusijo; Hitler in Mussolini pa sta bila zaveznika Stalina v drugi svetovni vojni in zaradi tega zavezništva se je zvrnila komunistična nesreča na vse slovanske in druge narode v Evropi. Če bi se zavedali Italijani te svoje velike zgodovinske politično-moralne krivde do svobod-

Sovjetske prevare v Jeruzalemu

Kakor poroča »New York Times«, je v Jeruzalemu opažati na verskem področju vedno večjo diplomatsko in propagandno delavnost sovjetskih uradnih predstavnikov. Dnevnik komentira to delavnost, ki je v ostrem nasprotju z uradnim komunističnim brezbožstvom in poudarja, da je to delavnost mogoče spraviti v sklad s tradicionalnim prizadevanjem Sovjetov, da s pomočjo vere povečajo svoj vpliv v inozemstvu. Poskušnje v Jeruzalemu torej niso nič drugega kot nov napor Sovjetske zveze, da pod krinko pravoslavne cerkve utrdi sovjetski vpliv. Časopis zaključuje: »Marks je dejal, da je vera opij ljudstva; v Rusiji pa je pod Stalinovim vodstvom stalinizem postal opij cerkve.«

Šesta nedelja po binkošnih

Iz svetega evangelija po Luku
(14, 1-11)

Tisti čas, ko je šel Jezus v hišo nekega prvaka med farizeji v soboto na obed, so ga ti opazovali. In glej, neki vodeničen človek je bil pred njim. Jezus je spregovoril in učiteljem postave in farizejem rekel: »Ali je dovoljeno v soboto ozdravljati?« Ti pa so molčali. In prijel ga je, ozdravil in odpustil. Njim pa je rekel: »Komu izmed vas bo padel osel ali vol v vodnjak in ga ne bo izlekel takoj sobotni dan?« In niso mu mogli na to odgovoriti. — Povedal pa je tudi povabljenim pri-

liki, ko je videl, kako so si izbirali prve sedeže. Govoril jim je: »Kadar te kdo povabi na svatbo, ne sedaj na prvo mesto, da če bi bil morda povabljen kateri imenitnejši ko ti, ne pride ta, ki je tebe in njegove povabil, in ti ne poreče: 'Umakni se temu', in bi se ti takrat začel sramoto presedati na zadnje mesto. Temveč, kadar si povabljen, pojdi in sedi na zadnje mesto, da ti poreče, ko pride, kateri te je povabil: 'Priatelj, pomakni se više!' Takrat ti bo čast vprico vseh, ki so s teboj pri mizi. Kajti vsak, kdor se povišuje, bo ponižan, in kdor se ponižuje, bo povišan.«

ŽALOSTNA MATI BOŽJA NA GOLGOTI NEKDAJ IN DANES

Ker smo v preteklem tednu v ponedeljek praznovali praznik žalostne Matere božje, ki se praznuje ponekod tudi na današnje nedelje, objavljamo izjemoma pridigo o žalostni M. B. Ured.

Dne 15. septembra praznuje sv. Cerkev praznik žalostne Matere božje. Ta praznik predstavlja neizrekljivo trpljenje božje Matere za naše odrešenje. Odkar ji je preroški starček Simeon, 40. dan po rojstvu božjega Sina, izrekel besede: »Tvoja duša bo presunil meč bolečin.« je bil zaboden briedek meč bolečin v njeno srce. Kadarkoli je pogledala božje Dete, vedno ji je bilo pred očmi, da to Dete raste za trpljenje. Kakor je napovedal prerok Izaija, rekoč: »Mož bolečin, črv in ne več človek, prebodene so njegove roke in noge, prešete njegove kosti.« Tako je bilo Marijino življenje eno samo potovanje po stopnicah bolečin na goro Golgota, kjer je sprejela svojega mrtvega Sina Mati žalosti v svoje naročje.

Zakaj je Marija vse to trpela, ali ni bilo dovolj, da je trpel Kristus za naše odrešenje?

Angel božji je razodel sv. Brigiti, da je vse to trpela radovoljno, tudi sama poleg Sina se je hotela žrtvovati za odrešenje človeka. Jezus sam je razodel taisti svetnici, da vse bolečine božje Matere so bile kakor porodne bolečine, v katerih je rodila nas za božje otroke. O nepojmljiva ljubezen — brezmadežnega Sra Marijinega.

Pomudimo se pri Ž. M. B. na Gori Kalvariji, ki sprejme v svoje ljubeče materino naročje mrtvega božjega Sina!

Veliki umetnik Michelangelo je izklesal umetniški kip »Pietà«, ki se nahaja v baziliki sv. Petra v Rimu. Ta kip predstavlja Mater Žalosti, ki sedi pod križem z glavo nagnjeno na ramo in gleda s pogledom polnem bolečin in ljubezni na svojega Sina v naročju. Z desno roko drži truplo Jezusovo, leva pa ji visi odprta ob strani, kakor bi hotela vabiti vse trpine, ki zdihujejo in jočejo: »Postojte in poglejte — če je bolečina na svetu, kakor je bolečina mojja. Veliki umetnik je po velikem trudu, premišljevanju in molitvi vprizoril kip Matere Žalosti. Popolnoma izraziti bolečine Marijinega Sra, ne more ne jezik, ne kamen in ne barva.

Angel je sv. Brigiti razodel, da je bila njena bolečina tolika, da bi morala umreti, ko bi jo Bog čudežno ne obvaroval.

Sv. Alfonz Ligvori poroča, da je sočutje do toliko trpeče Matere omrčilo celo srce pogana Pilata, da je na prošnjo Jožefa iz Arimateje pustil sneti s križa truplo Jezusovo in mu ga izročiti.

Ali bi mogli biti kristjani brezbrizni za tolike bolečine Matere sedmerih Žalosti, zlasti če pomislimo, da se ta prizor — z gore Kalvarije prav danes ponavlja dan za dnem. Je pomislimo, da stojimo v dobi apokaliptičnega boja, ko peklenški zmaj muči in mori vernike in kristjani, ki so vsi Marijini otro-

ci po oporoki umirajočega Sina. Mati Žalosti hodi za njimi in jih spremlja te uboge trpine na njihovi križevi poti. Tisoč in tisočkrat se ponavlja prizor z gore Golgote, ko Mati Ž. pobira v svoje naročje mrtva trupla svojih sinov v Kristusu, umorjenih po hlapcih apokaliptičnega zmaja. Tako se danes Marijino trpljenje na gori Kalvariji obnavlja na skrivnosten način. Bolečina Marijina je tolika, da se je sama obrnila na sv. Brigito, se ji potožila, da jih je tako malo, da čustvujejo z njo in jo prosila, da vsaj ona naj jo ne pozabi.

Kako naj sočustvujemo mi? Kjer koli se pokaže Marija v zadnjem času, naj bo v Fatimi ali drugod, povsod ponavlja ene in iste prošnje: »Pokora, pokora!« Le pokora, resnična pokora vernikov more napraviti konec in poraz apokaliptičnemu zmaju, in s tem tudi konec bridkemu trpljenju Ž.M.B.

Marija sama obljublja, kakor poroča sv. Alfonz Ligvori, sv. Elizabeti iz reda benediktink, kateri se je razodela, da onim, ki bodo z njo sočustvovali in jo podpirali, zagotovi srečno zadnjo uro in tolažbo v vseh nadlogah, zlasti v smrtnem boju. Ako bodo pa kristjani brezbrizni za vse trpljenje Ž.M.B. in svojih bratov in bodo kar naprej živeli v sebičnosti, krivci, služili sladnostim svojega sra, potem moramo pričakovati, da bodo še drugi šesteri angeli izlili na zemljo kupe božje jeze, kakor so napovedani v Skriv. raz. sv. Jan. XVI. p. 1-21 in kakor raz. sv. J. XII. 8).

Iz življenja Cerkve

Letošnji lurški romarji

V teku letošnjega leta je prispelo k slovitemu Marijinemu svetišču v Lurd toliko romarjev iz vseh krajev sveta, da njihovo število presega vse dosedanje. Računajo, da je doslej prišlo v Lurd nad 300 kardinalov, škofov in nadškofov. Ti so spremljali okrog 2 milijona vernikov. K tem je prištevati več tisoč posameznih romarjev in majhnih skupin. V tem letu je bilo 225 uradnih romanj s 400 posebnimi vlaki. Ti so prišli predvsem iz Belgije, Francije, Italije, Anglije, Severne Afrike in Irske. Računajo, da je prišlo v tem letu v Lurd 25.000 bolnikov, katere je oskrbovalo 1400 zdravnikov.

Na katol. shodu v Berlinu

V nedeljo 24. 8. zvečer se je zbralo v okviru katoliškega kongresa nemških katoličanov v Berlinu 75.000 vernikov na velikem olimpijskem stadionu, ki leži v angleškem sektorju, k uri molitve. Navzoč je bil kölnski nadškof kardinal Frings in številni drugi prelati. Ko je molil za nemške katoliške župnije, je kardinal vzkliknil: »Ti si Gospod vseh narodov! Vladar vseh držav! Ne dopusti, da pademo v roke tistih, ki te sovražijo!« Osta molitev je bila ponovljena ob isti uri v več kot 15.000 župnijskih cerkva v Nemčiji. Popoldne je bil na istem stadionu zaključek nemškega katoliškega kongresa. Ob zaključku je govoril apostolski nuncij msgr. Münch. V svojem govoru je nastopil proti

materializmu in povabil vernike, naj skupno s papežem molijo, da bodo njegovi napori za mir kronani z uspehom. Msgr. Weskam, berlinski škof, je poudaril, da je treba storiti vse, da se ohrani mir. Zaključil je: »Leseni križi iz zadnje svetovne vojne še niso strohnili. Spomini na vojno so še vedno živi. Naj odgovorni vodje narodov zato store vse, da združijo in spravijo ljudi med seboj.« Kongres se je zaključil s pesmijo Te Deum, ki so jo peli vsi navzoči.

Deportacije v Romuniji

V teku nedavnih deportacij je policija aretirala in odpeljala v neznan smer mnogo otrok v starosti od 10 do 16 let. Prevladuje prepričanje, da je bila ta mladina predana od romunskih komunističnih oblasti ruskim, da jih te odpeljejo v Sovjetsko zvezo na dopolnitev socialistične vzgoje.

Skupno s 15.000 osebami, ki so bile nedavno deportirane v Romuniji v kraj Baragan, je veliko število otrok v nežni starosti, ki morajo deliti svojo usodo z usodo svojih roditeljev ali deportiranih sorodnikov. Življenjski pogoji te deportirane mladine so obupni; žive v stepi Baragan, manjka jim postelj in odej, večkrat tudi ni strehe zanje; prav tako jim skoro povsem manjka kakršna koli zdravstvena ali zdravniška pomoč.

Moč vzgleda

Enrik Peter Marchant bivši holandski minister, ki se je umaknil iz javnega življenja, kó je pred 17 leti prestopil v katolicizem, je sedaj v starosti 83 let izdal knjigo, v kateri opisuje svoje spreobrnjenje. Marchant pripisuje svojo izpreobrnjenje predvsem vzglednemu življenju redovnikov in katoliških duhovnikov.

Komunizem in škofje

Pristojne cerkvene oblasti so nedavno sestavile in objavile listo 100 imen katoliških škofov, ki so postali žrtve protiverškega preganjanja po mednarodnem komunizmu. Nekateri so bili izgnani iz svojih sedežev, drugi deportirani ali zaprti, tretji so izgubili brez sledu. Teh sto mučenikov brezbožnega komunizma se razdeli takole: V Albaniji je od sedmih škofov ostal samo eden, usoda drugih je neznan. V Gdanku je bilo škofu prepovedano opravljati njegove funkcije. V baltskih deželah sta dva škofa deportirana, 2 zaprta, 4 je prepovedano vršiti njihove funkcije. Na Madžarskem sta dva škofa, med njima kardinal Mindszenty, v zaporu, tretji škof, iz Sinope, je bil ubit. Na Poljskem je en škof zaprt, eden deportiran, tretjemu je onemogočeno vršiti njegove funkcije. Na Kitajskem je 44 škofov, ki so ali zaprti ali deportirani ali kako drugače ovirani pri izvrševanju svoje službe. V Romuniji je v zaporu 9 škofov. V Rusiji je bilo 5 škofov deportiranih, 3 so že dvajset let v zaporih. Na Češkoslovaškem so zaprti 3 škofi, 3 med njimi msgr. Beran, pa so deportirani in pod nadzorstvom. — In v Jugoslaviji? Tam je sedaj zaprt en katol. škof, eden pa konfiniran, 3 so v begunstvu.

Klic izza zaves

Kljub ostrim kontrolam, ki jo vrši komunistična policija na mejah dežel onstran železne zaves, je prišlo v Rim ganljivo pismo litvanskih katoličanov naslovljeno na svetega očeta. V tem pismu litvanski katoličani prosijo svetega očeta, naj povabi vse katoličane na svetu, da store vse, da preneha silovito preganjanje, ki je v teku v baltskih državah. V listini so podrobni dokazi o preganjanju in deportacijah duhovščine in o ukrepih, s katerimi hočejo Litvance povsem oropati verske svobode.

Deportacije na Češkoslovaškem

Kakor so to storili nedavno z masovnimi deportacijami v Romuniji, tako so pričeli sedaj tudi na Češkem z nasilnim odstranjevanjem nezaželenih elementov iz večjih mestnih središč. Doslej je bilo nad 10.000 oseb že deportiranih in sicer iz Prage, Brna, Bratislave, Ostrave in drugih manjših središč. Masovne deportacije so v ozki povezanosti z nezadostnim napredovanjem poljskih del, čemur je vzrok silno pomanjkanje poljskih delavcev.

Nov udarec katoliškemu tisku na Poljskem

Komunisti so prizadeli nov udarec katoliškemu tisku na Poljskem s tem, da so prepovedali neposredno prodajo znanega krakovskega katoliškega tednika »Tygodnik powszechny«. V bodoče bo časopis lahko prodajala samo državna prodajna agencija. Prej so ga svobodno razdeljevali v cerkvenih vezah.

Nagovor svetega očeta zvezdoslovcem

V nedeljo 7. septembra so se v Castel Gandolfo poklonili sv. očetu udeleženci svetovnega astronomskega kongresa, ki se je vršil tiste dneve v Rimu. Sprejema se je udeležilo nad 650 zvezdoslovcem iz raznih dežel sveta. Izostali so le astronomi iz komunističnih držav, medtem ko se je zastopnik Jugoslavije sprejema udeležil. Sv. oče, ki so ga sprejeli udeleženci s prisrčnimi izrazi spoštovanja, je imel ob tej priliki globok govor o napredku zvezdoslovja v zadnjih 50 letih, o človeškem razumu, ki preiskuje tajne božjega stvarstva, in o Duhu Stvarniku, ki vzdržuje in vlada to stvarstvo.

Iz tega govora, podajamo tukaj nekaj glavnih misli.

I. POGLED NA VSEMIRJE

Prisotnost tako velikega števila imenitnih zvezdoslovcem iz vseh krajev sveta, tako je začel sv. oče svoj govor, vzbujajo v naši duši celotno podobo vsemirja, kot nam ga slika moderna astronomija, ki ste jo vi s svojim opazovanjem in genialnim raziskovanjem izpopolnili. Čeravno se zavedamo, da govorimo izbranim predstavnikom znanstva, ki so v tej stroki bolj doma kot mi, vendar se ne moremo vzdržati, da bi vam ne omenili čudovitega napredka, ki sta ga dosegli astronomija in astrofizika v zadnjih 50 letih. Kar je bilo za astronome preteklosti zagonetka in sen in kar je postalo za sedanje ljudi jasna resnica, je mogoče upravičeno izraziti z besedami: osvojitve kozmičnega prostora. Koliko zaprek, ki so jih tvorile predvsem ogromne daljave, je padlo v zadnjih desetletjih pod nevzdržljivim sunkom raziskovalnega in nikoli mirujočega znanstvenikovega duha!

Preteklo stoletje je bilo priča prvih trudnih poizkusov raziskovanja prostornih globin, ko so Bessel, Struve in Henderson merili prve trigonometrične paralakse najbližjih zvezd. Tako je bilo mogoče ob koncu stoletja izmeriti z natančnostjo oddaljenost kakih 58 zvezd stalnic, ki so oddaljene od našega Sonca do 30 ali 40 svetlobnih let.

Toda že leta 1912. so iznašli novo in vse bolj učinkovito metodo za merjenje zvezdnih oddaljenosti. Miss Leavitt je namreč odkrila, da je pri tako zvanih kefeidnih spremenljivkah, to je utripajočih zvezdah, neko razmerje med utripalno dobo in med resnično svetilnostjo ali velikostjo zvezde. Kjer koli so odkrili na nebu tako kefeidno spremenljivko, je bilo iz njene utripalne dobe mogoče določiti njeno resnično svetilnost ter iz primerjanja njene resnične svetilnosti z njeno dozdevno svetilnostjo izračunati njeno oddaljenost. Istočasno je ta opazovanja podpirala povečana občutljivost fotografskih plošč in zgradištev vedno močnejših teleskopov, ki so povečali prodorno moč naših oči za več milijonsko vrednost, kar je omogočilo, da more naš pogled prodreti v neverjetne globine vsemirja.

POGLED NA »RIMSKO CESTO«

Prvi korak onstran bližnjih zvezd je napravil astronom Shapley in sicer s svojim raziskovanjem o razdelitvi kroglastih zvezdnih kopij v prostoru. Ta raziskovanja so spremenila popolnoma dotodanje mišljenje o zgraditvi galaktičnega sveta. Tako se je izkazalo, da je »Rimska cesta« ogromna kopica kakih 100 milijard zvezd, od katerih so nekatere večje, druge pa manjše od našega Sonca. Med njimi se raztezajo razsežni oblaki plina in kozmičnega prahu. Pokoreč se splošnemu zakonu težnosti se ves sistem vrtil po velikanskih krožnih poteh okoli nekega središča, ki se nahaja v zvezdnem oblaku Strele. Ves ta sistem zvezd je podoben ogromni bikonveksni leči ter meri v premeru približno tisoč svetlobnih let s središčno debelostjo kakih deset tisoč svetlobnih let. Mi se z našim sončnim sistemom ne nahajamo, kot so nekdo mislili, v središču te brezmejne zvezdne kopice, ampak smo oddaljeni od njega središča približno trideset tisoč svetlobnih let. In čeravno se vrtimo z omično hitrostjo 250 km na sekundo, potrebujemo 225 milijonov naših sončnih let, da se zavrtimo enkrat okoli tega središča.

ONSTRAN »RIMSKE CESTE«

Astronomska veda tega stoletja si z upravičenim ponosom prisvaja zaslugo, da si je osvojila galaktični sistem. Temu prvemu in srečnemu koraku je sledil drugi korak, ki je odkril človeškemu znanju neizmerni prostor onstran Rimske ceste. To pa se je posrečilo le s pomočjo velikanskih teleskopov v Licku, Yerkesu in na Gori Wilson.

Ko je v letih 1917-1919 odkril RITCHEY v Andromedini meglenici nekaj tako zvanih »novih« zvezd, je hipoteza, da se te zvezde nahajajo v izvengalaktični meglenici v oddaljenosti več tisoč svetlobnih let, našla v začetku med znanstveniki le malo vere.

Sele tedaj ko se je Hubbleju posrečilo, da je s pomočjo velikega reflektorja (premer 258 cm) na Gori Wilson razločil dele Andromedine meglenice v posamezne zvezde in kroglaste zgotovitve ter izsledil nekaj kefeidov, so se nasprotniki vdali. Tokrat ni mogel namreč nihče več dvomiti, da so te spiralne meglenice v resnici veliki zvezdni sistemi, podobni po svoji sestavi velikosti našemu galaktičnemu svetu, toda tako oddaljeni od nas, da se zdijo našim očem le majhni svetlobni madeži. - Oddaljenost najbližje, to je Andromedine meglenice, znaša 750.000, one v Trikotu pa 780.000 svetlobnih let.

Astronomi so opazovali pozneje meglenice, ki so bile navidezno veliko manjše od imenovanih, ter so izračunali njihovo oddaljenost s tem, da so izmerili njihove navidezne premere in njihovo svetilnost ter jih primerjali s podatki bližnjih meglenic. Slednjič so Humasonove spektroskopične raziskave privedle do odkritja neslutenega zakona, ki pravi, da se premaknevt spektrolinij proti rdečemu koncu večja sorazmerno z oddaljenostjo meglenice, tako da je mogoče iz velikosti te premaknitve izračunati oddaljenosti meglenice same, in to kljub vsej šibkosti svetlobe, ki prihaja do nas, pod pogojem seveda, da je ta svetloba v stanu dati spektrum, ki ga je mogoče izmeriti.

Pri proučevanju izvengalaktičnih meglenic so opazili, da so te meglenice porazdeljene skoro enakomerno v prostoru in da do sedaj ni bilo mogoče opaziti kakega zmanjšanja njihove gostote. Računa se, da se da naštet v prostoru, v katerega je mogoče podreti z daljnogledom na Gori Wilson, okoli sto milijonov takih zvezdnih otokov (meglenic), ki so raztreseni v oblaki s premerom približno ene milijarde svetlobnih let; in usaka teh meglenic vsebuje približno sto milijard zvezd, ki so podobne našemu Soncu.

(Nadaljevanje)

Pred šestdesetimi leti prvi katoliški list v Trstu

Po velikem Mahničevem prizadevanju je leta 1892, torej pred 60 leti, izšel v Trstu prvi tamkajšnji katoliški politični časnik kot dvomesecnik.

Bil je to pozneje dobro znani »Primorski list«. Njegov prvi tržaški urednik je bil duhovnik J. Slavec.

V svojem prvem programičnem članku pravi urednik, da vsi tržaški slovenski listi služijo samo narodnosti, kakor da vera ni v nevarnosti. In vendar je ravno naša sv. vera v veliki nevarnosti: Zato bo »Primorski list« imel te glavne programne točke

1. Krščanska vera in cerkev
2. Blaginja slovenskega naroda
3. Socialna pomoč kmetu in delavcu
4. Brama in zaščita slovenskega jezika
5. Ohranitev slovenskega življa na Primorskem.

List se hoče boriti za narodno slovo na podlagi resolucij I. slov. kat. shoda v Ljubljani.

V Trstu je pa list izhajal le borni dve leti. Držal se je strogo svojega krščanskega programa. Toda tržaška tla so bila za uspevanje lista preveč neplodna. S 3. letnikom se je list preselil v Gorico, kjer je prevzel uredništvo dr. Josip Pavlica. List se je tu početkom omejil samo na socialno polje in je branil katoliška načela proti liberalizmu. Leta 1896 je list urejeval dr. Anton Mahnič. Po Mahničevem odhodu na Krk je list urejeval do prezgodnje smrti zopet dr. Josip Pavlica, za njim pa njegov brat dr. Andrej Pavlica.

List je končno prišel v last S.L.S. ter je zastopal staro strujo in bil po obsodbi nadškofa Sedeja leta 1913 ukinjen.

Letos je 60 letnica ustanovitve. Drugo leto pa bo 40 letnica ukinitve.

Slovenski starši!

Vpišite svoje otroke na slovenske šole!

4000 vernikov na Opčinah spremlja fatimsko Kraljico

Hvala Bogu! Tako je začel naš pridigar svoj govor v nedeljo na Opčinah. Tudi mi začnemo s to besedo naše poročilo. Hvala Bogu za vse lepo in veliko, kar smo doživeli 14. septembra na Opčinah. Ko smo prišli pred tremi tedni iz Padove, se je povsod govorilo o lepem in nepozabnem romanju. Tako se govori v teh dneh o našem skupnem marijanskem shodu na Opčinah. Hvala Bogu in Mariji - Kraljici, ki nas v svoji materinski dobroti vedno bolj utrjuje v ljubezni do naše skupne matere sv. Cerkev!

Zelo smo hvaležni našemu govorniku č. g. Vidmarju, ker ni imel navadnega marijanskega govora, ampak je posegel globoko v našo zvezo z Bogom in Marijo po sv. Cerkvi. Je vse zastoj! Kdor nima Cerkev za mater, ta nima Boga za očeta! Kdor ne poslušuje papeža in škofa in duhovnika, tak ne more biti dober kristjan. Če pride še tu in tam v cerkev, je to lahko dejanje vere, toda za zveličanje premajhne vere. Dober kristjan sv. Cerkev poslušaja in ljubi. To je bila glavna misel lepega govora.

In marijanska procesija in vse ostalo? Kaj praviš, dopisnik? Razen leta 1949 še ni bilo na Opčinah tako velike in tako lepe procesije in splošno takega sodelovanja pri vsej prireditvi. Letos napovedane mladinske godbe ni bilo, ker so bili nekateri godci na svojem kongresu v Rimu. Toda kdo je godbo pogrešal? Tako smo veliko več prepevali in veliko več molili. In prav to je namen naše skupne proslave! Na to nedeljo me na Opčinah vedno preseneti množica vernikov, ki se že dobro uro pred začetkom zgrinjajo v cerkvi okrog Marijinega prestola in prepevajo in molijo. Isto se godi še dolgo potem, ko je že vse končano. Res, da so v tej lepi ljubezni najbolj goreče članice Marijinih družb, toda teh ni veliko nad 300. Množico, ki tako zelo moli pred Marijo, tvorijo naše verne matere. Teh je po vsem katoliškem svetu največ okrog Matere Marije. In prav to nam prinaša upanje na rešitev. Dokler boste matere, molile, tako dolgo bodo vsaj verjetno molili vaši otroci in enkrat zopet vaši možje. Če pa bi mati razklenila roke, tedaj bo konec molitve v družini in v javnosti.

Nashe poročilo bi bilo zelo pomanjkljivo, če bi ga tukaj zaključili. Med množico žena in mater smo opazili veliko mladine zlasti z Opčin in nekaterih bližnjih vasi. Presenetil nas je novi openski cerkveni zbor. Tako je prav, openski fantje-pevci! Tu za Marijo in duhovniki je vaše mesto, ko prihajamo na skupni shod na Opčine! Pogumno naprej in vaš zglede ne bo ostal osamljen!

Kar vedno prvo in za srce pri vseh naših skupnih praznikih najlepše, to je naše ljudsko petje. Tako kakor v zadnjih letih pojemo (spomin na Rim, Barbano, Padovo), tako še verjetno Tržičani niso nikoli skupno prepevali cerkvenih pesmi. Naša veličastna skupna pesem postaja prava velika molitev. Tako čutijo poslušalci, tako se vidi s priznice. Le eno je: število naših splošno znanih pesmi bo treba pomnožiti. Za zaključek bi bilo veliko lepše, če bi na primer zapeli »Veš o Marija«, toda obstaja strah, da bi mnogi molčali, kakor se je zgodilo pri pesmi med rožnim vencem. Poizkusimo zapeti pesem »Veš o Marija« na skupnem shodu, ki bo v oktobru v Trstu.

Pri vsej dobri volji seveda prav vse le ni bilo najbolje. Kjer je mnogo ljudi,

tam pride tudi kakšna nerodnost. Omenimo le dirigenta na prižnici pred mikrofonom. Bil je veliko preglasen in tako se je zvočnik »zjel« in ušesa so bolela. Tudi procesija se je zlasti enkrat zelo pretrgala in na koncu skoro nihče ni imel v rokah posvetilne molitve. Vse te in še druge malenkosti bomo drugo leto z najboljšo voljo popravili, tako da bodo naši shodi na Opčinah vsako leto lepši in večji. G. župnik openski je že sporočil, da bo dal tiskati za drugo leto posvetilno molitve, tako da bo za vse na razpolago.

Zaključek slovesnosti je bil posebno lep.

KULTURA

† Dr. Fran Ramovš

V torek, 16. IX. je umrl v Ljubljani univ. prof. dr. Fran Ramovš, predsednik Slov. akademije znanosti in umetnosti. Rojen je bil 1. 1890. v Ljubljani. Studiral je na Dunaju in v Graecu. V Ljubljani je postal 1. 1919 redni profesor na novoustanovljeni univerzi. Bil je pozneje tudi njen dekan in celo rektor. Zavzemal je tudi važne službe na prosvetnem ministrstvu. Postal je član Slov. akademije znanosti; bil pa je član tudi raznih tujih akademij.

Dr. Ramovš je bil eden izmed največjih slavistov naše dobe. Njegova številna dela so zelo pripomogla k napredku slavistike. Ramovšovo prvo važnejše delo je bila razprava »Slovenische Studien«. Prof. Ramovš se je zelo poglobil v slovenski jezik in ga dobro študiral. Izdal je med drugim tudi Historično slovnico, Brižinske spomenike in skupno z A. Breznikom Slov. pravopis. Prof. Ramovš je bil zelo vdan slovenski zemlji; bil je skrajno plemenit in dober. Njegova prezgodnja smrt pomeni vsekakor veliko izgubo za ves znanstveni svet.

Koncert koroške pesmi v Gorici

Pevski zbor iz St. Lenarta na Koroškem je priredil v Gorici v Marijinem domu dne 6. 9. ob 8.30 zvečer svoj pevski koncert pod pokroviteljstvom SKPD.

Spored koncerta je bil tako sestavljen, da je prišel do lepega izraza mešani, moški in ženski zbor. Vseboval je 20 točk; vse koroške, razen treh.

Pevci so pod spretnim vodstvom svojega dirigenta hvalevredno izvajali posamezne pesmi, za kar so zaslužili vsakikrat velikega odobravanja od strani poslušalcev in prijateljev koroške pesmi, ki so prihiteli v obilnem številu ter napolnili dvorano. Zbor šteje starejše in mlajše elemente v svoji sredi, pa vkljub temu je njegov pevovodja dosegel dobro ubranost in zlitje glasov; le tu pa tam je bilo čutiti kakšen nejasen akord. Koroška pesem je zmeraj lepa, nežna in vesela. Najbolj pa telaja, kadar jo poje Korošec. Pripipela je iz njegovega srca in človeku, ko jo posluša, gre pravtako do srca. Tako smo bili vsi, ki smo poslušali koncert, radostno veseli, dobro razpoloženi ter navdušeni.

Naj omenimo, kako je znal g. učitelj Kurbus, ki je bil glavni organizator tega obiska šentlenartskega zbora pri nas, jedr-

Med nas je prihitel naš prevzvišeni tržaški škof, ki je bil ves dan na pastirskem obisku v Riemanjih. Podelil nam je trojni blagoslov z Najsvetejšim. Tako se je končal velik praznik, Marijin in naš praznik leta 1952.

(V oktobru bo skupni shod za vse članstvo Marijinih družb in Apostolstva molitve. Dan bo objavljen v naslednji številki).

Vest je pustil zunaj

V novem irskem parlamentu je nekega dne eden izmed poslancev izjavil, da mora za trenutek zapustiti zborovanje, da od zunaj pred svojo vestjo prerečeta določeno vprašanje za debato. Tedaj mu prezident De Valera odločno zakliče: »Aha, on je pustil svojo vest zunaj!«

nato ter šegavo vezati posamezne pesmi med seboj, da smo mu prav z veseljem sledili. Je pa tudi pojasnil, koliko truda, požrtvovalnosti in vztrajnosti je bilo treba od strani pevovodje in pevcev, da so dosegli tako lep uspeh. Zato jim je pa tudi g. prof. D. Butkovič, predsednik SKPD v Gorici, v izbranih besedah čestital v imenu vseh za ta uspeh in pomembno poudaril, kaj vse doprineše narodu na kulturnem polju vztrajna volja ter nesebična požrtvovalnost tistih, ki ga iz srca dejansko ljubijo.

Končno je abiturjentka gdč. Ljovka Bratuževa podarila g. dirigentu prekrasen slovenski narodni šopek v dar, kot spomin na ta lepi večer koroške pesmi in v znak globoke ljubezni in vezi med Korošci in Goričani, ki so ostala vedno živa in trajna.

M. F.

Kulturni škandal

Čenjeni gospod urednik! Šele danes sem opazil po naših vaseh dvojezičen plakat, ki vabi za 7. in 8. sept. partizane v Doberdob na proslavo partizanstva. Prav prsti me srbijo, da bi vam slovenski del plakata prepisal. Tega ne naredim, ker je stvar prenerodna in bi tudi ne mogel vseh slovnčnih spak v slovenskem besedilu prepisati.

Na vsak način je prvi slovenski proglas Napoleonov na Goričane naravnost klasičen proti tej slovenski spki.

S tako spakredano slovenščino partizani naravnost smešijo naš jezik in žalijo naš narodni ponos. Celo slovenski Alojzij je tu postal »Alojzijo«. Ples nazivajo »rajnarije« in gostom ponujajo »gastrične dobrote«. Pa pustimo navajanje vseh slovnčnih oslarij, ker bi morali vse besedilo navesti.

Pod pero pa nam sili vprašanje, da li ni vse to namerno pačenje našega jezika? Nam se dozdeva, da ti partizani nalašč pačijo slovenski jezik, na tak način, da bi žalili slovensko kulturo. Saj novega jezika menda le nočejo ustanoviti, ali pa morda hočejo za Slovence ustvariti tudi v jeziku »partizanščino«.

Na vsak način je to kulturni škandal.

PRISPEVAJTE

za † L. Kemperlov sklad!

Dež je mil, pomirjevalen ter človeka brani.

Kadar dežuje, mi je prizaneseno z mnogimi neljubimi obiski.

Tedaj utegnem iti vase in misliti, kakšno bo moje življenje.

Zaradi tega dežja sem danes zjutraj zopet lahko odprl dnevnik.

O dež, padaj tako ves dan!

Dobrohoten prijatelj si zlasti v teh strahotnih časih, ko ljudje izkoriščajo noči in svetle dneve, da se bolj zanesljivo pokončujejo med seboj.

Ko te vidi uboga žena, ki stanuje z otroki v slamnati koči, katero v megli komaj razločujem tam doli na koncu ravnine med dvema kopama žita, da tako padaš na zemljo, pravi: »Kakšen blagoslov!.. Dežuje!.. Bog nas varuje... Danes ne bo zračnih napadov... Lahko bom zašila nekaj perila ter bom v zavetju s svojimi dragimi končno uživala malo domačega miru.«

XLIX.

Danes sem obiskal gospoda župnika; slišal sem, da odpotuje zvečer kot vojni kurat.

Mislil sem, da ga bom našel pobitega, razočaranega, strtega pod razvalinami nje-

govega velikega sna, kot sem bil jaz.

Kaj šel!

Ta duhovnik ni optimist. To je posebljen optimizen. Upanje mu je zabito v dušo. Dum spiro, spero... Upal bo, dokler bo dihal.

Našel sem ga na župnijskem vrtu pri branju Bossueta. Ni mi dal časa, da bi tožil čez razmere. Prijel me je za roko ter mi prebral sledeče mesto; besede je močno poudarjal:

»Brezbožniki se prepričujejo, da dozdevni nered v človeških zadevah priča proti božji Previdnosti. Mi bi radi, da bi bila vsa božja dela dovršena v naših dneh, ki tako hitro teko. Ker smo mi in naši načrti omejeni v tako kratkem času, bi radi videli, da bi se tudi Neskončni dal ukleniti v iste meje.

Pustimo Večnega, naj dela po zakonih večnosti. In namesto da bi Ga stisnili na našo mero, se rajši potrudimo vstopiti v Njegovo razsežnost.

Bog, ki je Sodnik vseh časov... Ki iz središča svoje večnosti odvdja red stotetij... ki pozna svoje vsemogočnost ter ve, da nič ne more uteči iz Njegovih vladarskih rok... Njemu se ne mudi... Pusti, da bedaki in predrežni zabavljajo čez Njegove načrte; toda zaradi mrmranja ljudi se Mu ne zdi

GOSPODARSTVO

Teden grozdja

Ta teden je v Italiji proglašen od kmetijskega ministrstva in kmetijskih organizacij za »teden grozdnja«.

Z različnimi strokovnimi članki in govori po radiu se poudarja hranilna in zdravilna vrednost grozdnja. Z lepaki, ponekod s povorkami, povsod z okusnimi in vabečimi izložbami se skuša v ljudeh zbuditi pozele po grozdnju, tem najzlahnejšem sadju, sladkem plodu skupnosti in veze med zemljo, trto in njenimi sokovi ter s svetlimi in toplimi sončnimi žarki.

Statistika pravi, da se v celi Italiji pri nas na Goriškem sorazmerno použije največ grozdnja. Lahko smo ponosni na to prvenstvo, dočim ne smemo biti ponosni tudi na drugo prvenstvo, da smo tudi največji vinopivci: Popijemo več kot znaša domači pridelek in zato dobivamo še mnogo vina iz notranjosti države, tudi iz najbolj južnega konca. Žalostno pa je pri tem, da večkrat dobivamo vino iz notranjosti, dočim so domačega še polne kleti. Pa to je zopet drugo vprašanje.

V tednu grozdnja moramo govoriti o grozdnju. Tega pa privoščimo vsem, velikim in malim otrokom, saj je za vse zdravilno in hranilno. Privoščili bi ga tudi brezposelnim, ki ga ne morejo kupiti, ker so brezposelni. Zato ga vinogradniki manj prodajo. (Zopet sili pero na stranpota!)

Grozdnje mora imeti 16% sladkorja, da dobimo vino z 10% alkohola. Če pa ima grozdnje 16% sladkorja, potem se nahaja v 1 kg grozdnja 160 gramov sladkorja. To pa je precejšnja količina redilnih snovi. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da najde grozdnji sladkor svojo pot neposredno v kri, kjer se spremeni v energijo, v delovno moč. Zato pa bi moral tudi odrasli delavec raje jesti grozdnje kot piti vino. Več mu bo koristilo grozdnje - in cenejše je.

So nekateri starši nespametni? Mnogi ne pustijo zobati svojim otrokom, češ naj jedo raje smokve, breskve, bruske, ki gnijejo. Je res, da se potrebne dane štediti in da je potrebno uporabiti predvsem tisto, kar bi mogoče šlo v okvaro, a samih smokov, breskev in brusov ne bo jedel, če se pa grozdnje tako lepo smeje raz trto. In za otroke je grozdnje še posebej hranilno in zdravilo. Zato pa naj mali otroci dobivajo predvsem grozdnja pri odraslih naj bo kompromis tudi z drugim sadjem. - Za meščana, ki mora kupiti vsako sadje, odloča navadno denarnica, kaj sme kupiti. Meščani naj se zavedajo, da je grozdnje mnogo cenejša, okusnejša in bolj zdrava hrana, kot meso; to pa še posebej za otroke.

Uživaj le popolnoma dozorelo in zdravo grozdnje, največ pa ti zaleže, če ga uživaš na teče zjutraj ali pa pred kosilom in pred večerjo. Najbolje je, da izločaš lupine, ki jih tvoja prebavila ne prebavijo.

Grozdnje gnije

Marsikateri grozd, posebno zgodnjih vrst, kot je malvazija, je začel gniti. Tudi cele plante imajo gnilo grozdnje, posebno v močnijih zemljah.

Potrebno je, da se vse gnijoče grozdnje čimprej pobere - pred pravo trgatvijo - in tudi samo za sebe zmasti.

Iz gnilega grozdnja pa dobimo le slabo pijačo, če ravnamo z mostom tako, kot so naši očetej in pradedje ravnali. Taka pijača se zelo težko učisti, spreminja barvo in pozneje se navadno pokvari. Tega pa no-

čemo in zato bomo ravnali z gnijočim grozdnjem tako-le:

Na noben način ne bomo mešali gnijočega grozdnja med zdravo!

Če ga je malo, potem ga lahko uporabimo za izdelavo kisa: Zmastimo ga in pustimo s tropinami vred več dni kje na zraku - tudi lahko pod lopo. Seveda se moramo zavedati, da bo postala kisa tudi posoda, zato ne bomo odločili najboljšo posodo za napravo kisa.

Če pa je gnijočega grozdnja mnogo, ga že med trgatvijo polijemo s tekočino žveploamonijevega fosfata, ali pa potrosimo z istim preparatom v prahu (trefosolfit, zolfosfata ammonico). Za 100 kg grozdnja uporabimo 25 gramov prahu ali 30 gramov tekočine.

V kleti potem takoj zmastimo in most ločimo od tropin. Ta most ne bo hitro vrel in po dveh dneh ga pretočimo ter odstranimo vso goščo. Pri tem opravilo most nekoliko prezračimo in mu dodamo čistih kipelnih glic, ki takoj povzročijo kipeenje. Nato ravnamo s kipečim mostom kot z navadnim zdravim. Novo vino moramo čimprej pretočiti (koncem novembra!) in če bomo tako ravnali, bomo dobili iz gnilega grozdnja prav dobro kapljico.

Milijon traktorjev

so izdelale lansko leto tvornice na celem svetu. Tako sporoča Zveza združenih narodov. Nad polovico vseh je bilo izdelanih v ZDA, ki razpolagajo danes z 2/3 vseh traktorjev na svetu, dočim imajo orne zemlje samo 18%.

V Latinski ali Južni Ameriki, v Afriki in v celi Aziji je komaj 5% vseh traktorjev na svetu.

Sorazmerno z orno zemljo pa ne prvačijo ZDA, temveč Anglija, ki poseduje 1 traktor na 23 ha orne zemlje. Pred ZDA sta še Svica in Nova Zelandija, ZDA pa sledijo Holandska, Švedska in Zapadna Nemčija, daleč za temi Francija, in še bolj daleč Italija. V Rusiji priden en traktor na 400 ha orne zemlje, v Sibiriji in Vzhodni Aziji pa komaj na 13.000 ha. Torej bo industrija traktorjev še polno zaposlena skozi daljšo dobo let.

Svet — Zemlja postaja toplejša

Na mednarodnem kongresu geografov-zemljepiscev je švedski proučevatelj ledenikov Hans Ahlman poročal, da postaja naš svet počasi toplejši. To svojo trditve je podkrepil z dejstvom, da se ledeniki na celem svetu vedno bolj krčijo, da se ptiči in živali širijo vedno bolj na sever, kakor da se tudi rastlinje razvija v vedno severnejših legah.

Ahlman trdi, da je začel postajati svet toplejši že pred 100 leti, a da se v zadnjih 50 letih toplota še pospešeno dviga. Rekel je, da znanstvo ne more povedati, ali se bo dviganje toplote še nadaljevalo ali ne.

Dejstvo je, da se je v zadnjih desetletjih preselilo 25% vrst evropskih ptičev na sever, da so Eskimi na Grenlandiji prav v zadnjem času začeli loviti ribe polenovke in da zapuščajo slanki Islandske vode, ker so za njih pretope. Na istem otoku se je pojavilo po l. 1938 kar 37 novih vrst ptičev in vedno širše ploskve površine postajajo proste, dočim je tam bil prej večer led.

L.

Lepa cvetka sredi vse te žalosti!
Majhna bela koza starega vrtnarja Baptista se je za stalno približala Chantalovi. Vsako jutro preži na njo ob uri njenega prihoda; pozna glas ključavnice, ko zapre svoj avto, ter jo burno pozdravlja... samo njo in nikogar drugega; to je nov vzrok za ljubosumnost.

Ta koza, ki sliši na zgodovinsko ime Esmeralda, ima zlatosvetle oči mandeljnaste oblike.

Chantalova ima zanjo vedno kaj sladkega; zato gre koza z njo do vrat pisarne kot mlad pes.

Tam pa se je treba ločiti, kot poje stara romanca:

Veselje ljubezni traja le hip...
trpljenje ljubezni pa vse življenje...
To je res in velja tudi za koze.

Esmeralda je včasih ves dan žalostna. Večraj sem se iz službenih razlogov pomotal v gnečo delavcev in delavk, ki so odhajali iz tovarne. Zopet me je nevednost in nerazumevanje množic neprijetno zadela. Kaj sem tu slišal mnenj, neumnost, sodb!

Da prihaja vrhovna oblast od ljudstva...

PIERRE L'ERMITE:

Nespametni svet

Roman iz druge svetovne vojne

XLVIII.

En mesec že nisem pisal v dnevnik.

In vendar koliko stvari bi mu imel vsak dan zaupati.

Ne utegnem!

Ko sem se davi zbudil, sem imel vtis, kot da vse joka okoli mene.

Odprl sem okno. Deževalo je...

Obzorje je bilo povsod pokrito z enoličnimi, nizkimi, sivimi oblaki.

Deževalo je tiho, enakomerno; dež je zalival s svojo prodorno mokroto hiše, trate in urevje; zdelo se je, da pravi ljudem: »Čemu vaše razburjenje, jeze, spletke, okrutnost? Tako malo je treba, pa bi vsi utonili v istem nič. Še groma bi ne bilo treba klicati in bliskov prizigati. Dovolj bi bilo, če bi tako deževalo dneve in dneve... brez hitrice in jeze...«

Polja so bila res zapuščena in po poteh ni bilo mogoče hoditi.

Vsak se jerazil doma.

Dež imam rad.

